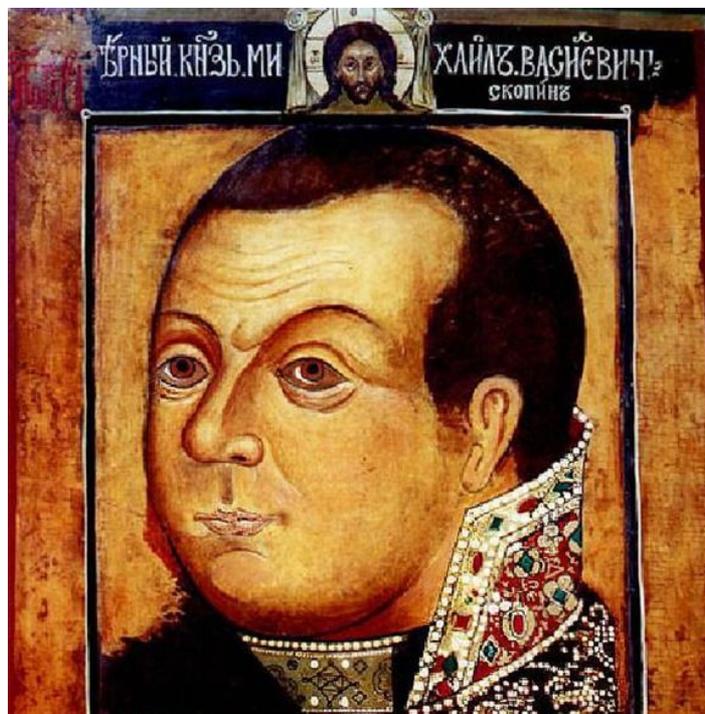

Козацький портрет

"КОЗАЦЬКІ ПОРТРЕТИ" (тюркск. kazak - "вільна людина, волоцюга, вершник") - різновид народних українських картин, близьких до *парсуни* (синонім сучасного поняття портрет незалежно від стилю, техніки зображення, місця і часу написання, спотворення слова «персона», яким в XVII столітті називалися світські портрети) і *мальовки* (декоративні розписи, головним чином із зображенням польових трав і квітів, чудовим поєднанням натуралістичності і стилізації, яскравості фарб і узагальненості малюнка, фантастичністю композицій) XVII-XVIII ст.

Парсуна М. В. Скопина-Шуйского

В залежності від свого утилітарного призначення козацький портрет мав **парадну форму** або носив **камерний характер**.

Парадні портрети представляють **ктиторські та донаторські** портрети козацької старшини, виконані в іконописній манері (портрети М. Миклашевського, Д. Єфремова, В. Дунін-Барковського), які мали висіти в церкві. На них портретовані одягнені в розкішний одяг, з атрибутами влади, обов'язково присутній герб та написи на зображенні.

Портрет болгарського севастократора Калояна та його дружини Десіславі

- *Ктитор* - особа, що виділити кошти на будівництво або ремонт православного храму чи монастиря, або на його прикраси іконами, фресками, предметами декоративно-прикладного мистецтва.
- У Католицькій церкві така особа називається *донатором*.

В.М.Васнецов. Княгиня Ольга с зображенням побудованого нею

Портрет М.

Портрет Д.Сфремова

Портрет В. Дунін-

Камерного характеру набули портрети Дараганова, Родзянки, Забіли, Сулими, Полуботка. На відміну від донаторських портретів, вони мали більш світський характер.

Портрет Полуботка

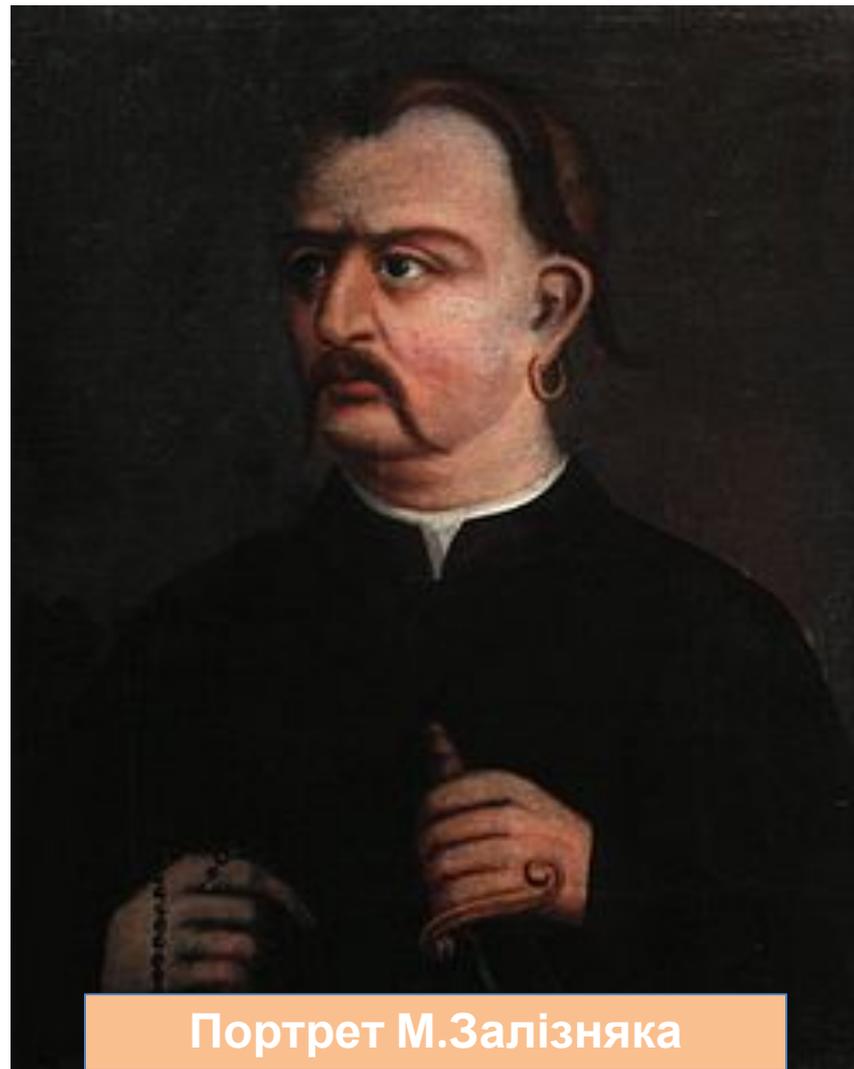
Образ рядового козака найглибше розкривається саме в картинах «Козак-бандурист».

XVII ст. дарує пам'ятки, в яких відобразилися антифеодальні селянсько-козацькі виступи. До таких портретів відносимо невеликі за розмірами, погрудні чи поясні портрети народних улюбленців *С. Палія, С. Чалого, М.Залізняка та І.Гонти*, одягнутих в недорогий селянський одяг, зі списом або мечем в руці.

Портрет С. Палія

Портрет М.Залізняка

Портрети І.Гонти

«Козаки-мамаї» - народні картини, що виконувалися олією на полотні і служили прикрасою українського дому. Вони зображували народних героїв, легендарні образи захисників українських земель, "степових лицарів". Такі картини є своєрідним пам'ятником "невідомому козакові", вони пов'язані і з музичним фольклором - "думами", народними піснями про козацької вольниці.

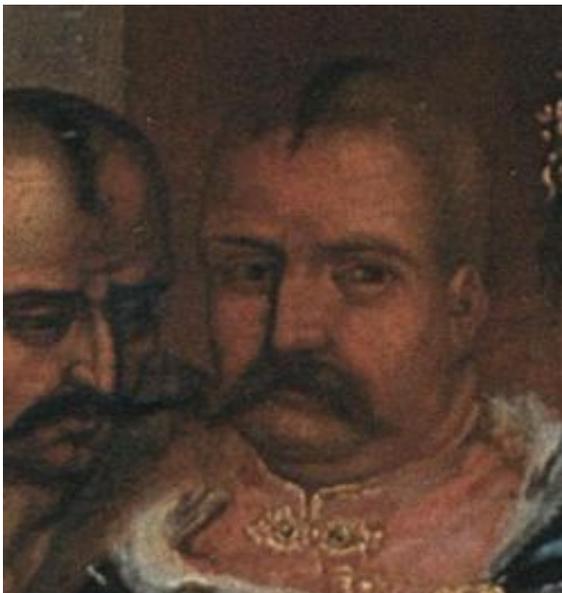
"Козак-мамай" зазвичай зображається сидячим по-турецьки під дубом (символ сили), що грає на бандурі (мрія про свободу). Поруч кінь - символ мандрів. Лук і стріли лежать наготові, шабля висить на дереві.

ЗАПОРОЖЕЦЬ

В основі козацького портрета лежала потреба піднесення суспільного престижу, що поєднувалося з гуманістичним уявленням про гідність людини та її становою приналежністю. Портрет відзначався проникненням у внутрішній психологічний світ людини, показував її характер, вдачу, якості. Уся увага зосереджувалась на обличчі. Одяг не відвертав уваги глядача. Не лише зображення І. Гуляшецького, І. Сулими та інших, а й класичний "козак - бандурист" чи козак Мамай у народному малярстві не мають рис суворих воїнів, а лише ознаки елегійних роздумів.

Портрети І. Сулими

Висновок

В XVII - XVIII століттях утворюється та розвивається різновид народних українських картин – козацький портрет. Картини мають риси народного примітивного мистецтва, але не в сенсі архаїчності, нерозвиненості стилю, а навпаки - закінченого, своєрідно класичного прояву. Козацькі портрети мали не тільки художнє значення, а й відігравали свою роль у пошуку генетичних коренів, піднесенні національної самосвідомості українського народу.

Дякую за увагу!